

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Αθήνα 30-12-13
Αριθμ. Πρωτ. 12000/13
Αριθμ. Ερωτ 87/13

ΑΤΟΜΙΚΗ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ : 465/2013

Αριθμός Ερωτήματος: Σ 96/754/2013 της ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ, ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΡΟΧΩΝ, ΤΜΗΜΑ-ΕΙΔΙΚΩΝ
ΘΕΜΑΤΩΝ, του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ

Περίληψη Ερωτήματος: Παραγραφή αξιώσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ επί παροχών
αυτού συνεπεία ατυχήματος ασφαλισμένου του υπαιτιότητα
τρίτου

Α. Κατά το άρθρο 937 παρ. 1 ΑΚ η απαίτηση από αδικοπραξία παραγράφεται μετά πενταετία ,αφότου ο παθών έμαθε τη ζημία και τον υπόχρεο σε αποζημίωση. Σε κάθε περίπτωση η απαίτηση παραγράφεται μετά την πάροδο είκοσι ετών από την πράξη. Από την ανωτέρω διάταξη ,σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 247 και 251 του ΑΚ , προκύπτει ότι η αξίωση αποζημιώσεως από αδικοπραξία γεννάται από τότε που επήλθε η ζημία και σε περίπτωση εξακολουθητικής ζημίας δεν αναγεννάται και η αξίωση αποζημιώσεως εξακολουθητικώς, αλλά γενικά η αξίωση αποζημίωσης για όλη τη ζημία, συμπεριλαμβανομένης και εκείνης που είναι μέλλουσα και μπορεί κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων να προβλεφθεί, γεννάται αφότου η πράξη άρχισε να αναδίδει επιζήμιες συνέπειες. Εφόσον δε η ικανοποίηση της αξιώσεως αυτής είναι και δικαστικώς επιδιώξιμη, αρχίζει η διαδρομή του χρόνου της παραγραφής, που ορίζεται σε πέντε έτη από τότε που ο παθών έλαβε γνώση της ζημίας και του προς αποζημίωση υποχρέου. Γνώση της ζημίας για την έναρξη της πενταετούς παραγραφής νοείται η γνώση των επιζημιών συνεπειών της πράξεως, όχι όμως και η γνώση της εκτάσεως της ζημιά ή του ποσού της αποζημιώσεως.

Ετσι ο χρόνος της πενταετούς παραγραφής τρέχει και καταλαμβάνει όλες τις μερικότερες ζημιές του παθόντος, δηλαδή εκείνες που έχουν επέλθει ή μέλλουν να επέλθουν, εκτός από εκείνες που δεν είναι προβλεπτή η επέλευσή τους κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων. Συνεπώς, το γεγονός ότι ο παθών δεν μπορεί ακόμη να προσδιορίσει ακριβώς το μέγεθος της ζημίας δεν εμποδίζει την έναρξη της παραγραφής. Αυτό ισχύει μόνο για εκείνες τις επιζήμιες συνέπειες που μπορούν κατά την αντίληψη των συναλλαγών να προβλεφθούν κατά τον χρόνο που ο παθών έλαβε γνώση της ζημίας γενικά – ως δυνατή συνέπεια της άδικης πράξης. Αν όμως μεταγενέστερα γεννήθηκαν ή έγιναν αντιληπτές επιζήμιες συνέπειες, οι οποίες προηγουμένως ήταν απρόβλεπτες και απροσδόκητες, αρχίζει για την αξίωση προς αποκατάστασή τους νέα αυτοτελής παραγραφή, αφότου ο παθών έλαβε γνώση αυτών και της αιτιώδους συνάφειας τους με την αδικοπραξία (Ολ. ΑΠ 23/1994 Ελλ. Δνη 1995. 577, ΑΠ 1239/2000 Ελλ. Δνη 2002. 95, ΑΠ 369/2001 Ελλ. Δνη 2002. 154, ΑΠ 940/2001 Ελλ. Δνη 2001. 941, ΑΠ 967/2001 Ελλ. Δνη 2003. 186, ΑΠ 53/2002 Ελλ. Δνη 2002. 761, ΑΠ 123/ 2002 Ελλ. Δνη 2002. 1685, Α.Π. 233/2007 Ελλ. Δνη 2008. 125, ΑΠ 666/2010 ΕΠΙΔΙΚΙΑ 2010 .386, ΑΠ 235/2011 ΕΠΙΔΙΚΙΑ 2011 . 265) ;

Περαιτέρω, από τη διάταξη του άρθρου 10 παρ. 5 του ν.δ 4104/1960, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 18 παρ. 1 του ν. 4476/1965, σε συνδυασμό με το άρθρο 18 του ν. 1654/1986 προκύπτει, ότι σε περίπτωση αναπηρίας ή θανάτωσης ασφαλισμένου στο ΙΚΑ, η αξίωση αποζημίωσης του ασφαλισμένου ή των δικαιούχων μελών της οικογένειάς του, που απορρέει από τα άρθρα 928 και 929 ΑΚ, κατά του υποχρέου, μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στο ΙΚΑ από την ημέρα που γεννήθηκε η σχετική αξίωση. Για να λειτουργήσει το σύστημα της αυτοδίκαιης μεταβίβασης στο ΙΚΑ της αξίωσης αποζημίωσης του παθόντα ή των δικαιούχων του, κατά του ζημιώσαντος τρίτου, πρέπει να συντρέχει ποιοτική και ποσοτική αντιστοιχία μεταξύ των παροχών του ΙΚΑ προς τον ασφαλισμένο ή τα μέλη της οικογένειάς του και των αξιώσεων αποζημίωσης του παθόντος ή των δικαιούχων του κατά του υποχρέου τρίτου. Η αντιστοιχία αυτή συντρέχει όταν αμφοτέρως οι παροχές είναι ομοειδείς και υπηρετούν τον ίδιο σκοπό. Τούτο συμβαίνει, όταν οι παροχές αυτές τελούν μεταξύ τους υπό χρονική και ποιοτική άποψη, σε μία εσωτερική συνάφεια. Εφόσον συντρέξουν οι προϋποθέσεις αυτές, επέρχεται η μεταβίβαση της απαίτησης στο ΙΚΑ (ΑΠ 803/2004 Ελλ. Δνη 2004. 1362, ΑΠ 666/2010 ε.α) χωρίς να αλλοιώνεται ο χαρακτήρας της ως προερχόμενης από αδικοπραξία ή από αυτοκινητικό ατύχημα. Αφού δε καθοριστικό χρονικό σημείο για τη μεταβίβαση της αξίωσης στο ΙΚΑ είναι εκείνο που γεννήθηκε η σχετική αξίωση στο πρόσωπο του παθόντος ασφαλισμένου του, δηλαδή ο χρόνος του ατυχήματος, από τότε αρχίζει να τρέχει σε βάρος του ΙΚΑ η παραγραφή από τη διάταξη του αρθ. 7 του Ν. ΓπΝ/1911 και του αρθ. 937 παρ. 1 του ΑΚ, 10 παρ. 2 π.δ. 237/1986, εκτός αν πρόκειται για απρόβλεπτες ζημιογόνες συνέπειες που επήλθαν μεταγενέστερα οπότε για την ταυτότητα του νομικού λόγου, η μεταβίβαση στο ΙΚΑ της σχετικής αξίωσης από αδικοπραξία επέρχεται όχι από τον χρόνο του ατυχήματος, που

δεν γεννήθηκαν ακόμα, αλλά από τότε που έγιναν αντιληπτές και για τον παθόντα ασφαλισμένο του οι επιζήμιες συνέπειες που μέχρι τότε ήταν απρόβλεπτες και απροσδόκητες, και έλαβε γνώση αυτών. Όταν το δικαστήριο της ουσίας ερευνά την προβληθείσα από τον εναγόμενο ένσταση παραγραφής από την ΑΚ 937 οφείλει με σαφήνεια να διευκρινίζει αν αξιώνεται αποζημίωση από τον παθόντα λόγω επιπλοκών του αρχικού τραυματισμού του που συνιστούν απροσδόκητη εξέλιξη της κατάστασης της υγείας του σε σχέση με τον αρχικό τραυματισμό, ποιές είναι οι απροσδόκητες αυτές επιπλοκές, και πότε έλαβε γνώση των επιπλοκών αυτών, και εάν η γνώση των επιπλοκών αυτών συνδέεται κατ'αιτιώδη συνάφεια και με τη γνώση της αντίστοιχης ζημίας, η οποία αυτονομείται έτσι από το χρόνο του ατυχήματος (Α.Π 666/2010 ε.α.). Τέλος, στην περίπτωση που από τη ζημιολογία πράξη προκύπτει νέα μεταγενέστερη συνέπεια, που είναι απρόβλεπτη, και συνεπώς για τη σχετική αξίωση που απορρέει από αυτή αρχίζει νέα χωριστή παραγραφή, ο σχετικός ισχυρισμός του ενάγοντος, ότι η δυσμενής συνέπεια ήταν από την αρχή απρόβλεπτη, δεν αποτελεί αντένσταση, αλλά άρνηση της ένστασης της παραγραφής. Ο ενάγων δεν έχει το βάρος να επικαλεσθεί τον χαρακτηρισμό της ζημίας ως απρόβλεπτης, αλλά ο εναγόμενος, ως ενιστάμενος, έχει το βάρος να επικαλεσθεί και αποδείξει ότι η ζημία ήταν από την αρχή προβλεπτή ως περιεχόμενα της ένστασής του (ΑΠ 235/2011 ε.α., Α.Π 666/2010 ε.α., ΑΠ 996/2007, ΝοΒ 2007 . 2345, Α.Π 1012./2004 ΝΟΜΟΣ, Α.Π. ΑΠ 123/2002 ε.α, ΑΠ 53/2002 ε.α., ΑΠ 940/2001 ε.α, ΑΠ 1235/2000 ε.α).

Β. Εξάλλου, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 261 εδ. α'ΑΚ και 221 παρ. 1 Κ. Πολ.Δ, προκύπτει ότι σε περίπτωση ασκήσεως αγωγής για μέρος μόνο της αξιώσεως αποζημιώσεως, η επίδοση της αγωγής διακόπτει την παραγραφή μόνο για το μέρος αυτό, ως προς το οποίο δημιουργείται αντιστοίχως εκκρεμοδικία (βλ. Ολ. ΑΠ 23/1994 ε.α. ΑΠ 1921./1988, 1764/1988, ΝοΒ 1989, 1035 και 1220, αντίστοιχα) και όχι για άλλες αξιώσεις προς αποζημίωση από την ίδια αιτία, που ανάγονται σε μεταγενέστερο χρόνο, ανεξαρτήτως αν ως προς τις τελευταίες είχε γίνει επιφύλαξη για τη δικαστική επιδίωξή τους (ΑΠ 123/1999 Ελλ. Δνη 1999., 774). Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 268 εδ. α'ΑΚ κατά το οποίο κάθε αξίωση που βεβαιώθηκε με τελεσίδικη απόφαση ή δημόσιο έγγραφο εκτελεστό παραγράφεται μετά από εικοσαετία και αν ακόμη η αξίωση καθ' εαυτή υπαγόταν σε συντομότερη παραγραφή, σε περίπτωση βεβαιώσεως με τελεσίδικη τελεσίδικη δικαστική απόφαση της υπάρξεως της αξιώσεως για θετική και αποθετική ζημία από αδικοπραξία, επέρχεται κατ'αρχήν επιμήκυνση της πιο πάνω διετούς ή πενταετούς παραγραφής σε εικοσαετή, αρχομένη από την τελεσιδικία και ως προς το μέρος της αξιώσεως αποζημιώσεως για αποθετική ζημία και σε χρόνο μεταγενέστερο εκείνου, για τον οποίο επιδικάστηκε η αποζημίωση. Τούτο δε διότι και το μέρος αυτό της αξιώσεως, καίτοι δεν περιέχεται ειδική αναγνωρίστηκε διάταξη στην απόφαση, θεωρείται ότι έχει βεβαιωθεί (εμμέσως) στην περίπτωση αυτή με την παρεμπόμπουσα δικαστική κρίση, η οποία ήταν αναγκαία για την

ύπαρξη δικαιώματος αποζημίωσης του παθόντος γενικώς, για κάθε ζημία από την αδικοπραξία. Η επιμήκυνση όμως του χρόνου της παραγραφής κατά τους όρους του άρθρου 268 ΑΚ, προϋποθέτει αναγκαίως την ύπαρξη αξιώσεως που δεν έχει ήδη υποκύψει στην μέχρι της τελεσίδικης ισχύουσα βραχυχρόνια παραγραφή, δεδομένου ότι η τελεσίδικη επιδίκαση της επίδικης τότε αξιώσεως δεν επιφέρει αναβίωση της αξιώσεως και κατά το μέρος που δεν έχει ασκηθεί και έχει πλέον αποσβεσθεί λόγω παραγραφής, η οποία διέδραμε χωρίς διακοπή κατ'άρθρον 261 ΑΚ (Ολ. ΑΠ 24/2003 Ελλ. Δνη 2003. 949, ΝοΒ 2004 .1180, Ολ. ΑΠ 38/1996 Ελλ. Δνη 1997, 41, Ολ. ΑΠ 23/1994 ε.α. ΑΠ 235/2011 ε.α. , ΑΠ 744/2005 ΝΟΜΟΣ , ΑΠ 792/2004 ΝΟΜΟΣ ,ΑΠ 504/2004 ΝΟΜΟΣ, Εφ. Αθ. 6061/2003, ΝΟΜΟΣ).

Γ. Κατάκολουθιαν των ανωτέρω ,εις περίπτωση αναπηρίας ή θανατώσεως ασφαλισμένου του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ συνεπεία ατυχήματος υπαιτιότητα τρίτου, κατά την οποία η αξίωση αποζημίωσης του ασφαλισμένου ή των δικαιούχων μελών της οικογενείας του μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ως προς το ποσό των καταβεβλημένων ή οφειλομένων υπ'αυτού παροχών, και εφόσον πρόκειται περί ζημιολογώνων συνεπειών μελλοντικών ουχί απροβλέπτων αλλά δυναμένων να προβλεφθούν κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων , η διασφάλιση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ από το ενδεχόμενο της βραχυχρόνιας παραγραφής της σχετικής αξιώσεως του είναι δυνατόν να επιτευχθεί δια της εκδόσεως βεβαιωτικής τελεσιδίκου αποφάσεως, έστω δια μέρος της αξιώσεως του εντός του χρόνου της συντομότερης παραγραφής ,ούτως να επέλθει επιμήκυνση αυτής εις εικοσαετή.

Δεδομένου ,όμως, ότι η επίτευξη τέτοιας αποφάσεως εντός του χρόνου της συντομότερης παραγραφής δεν είναι βεβαία, ως μη εξαρτημένη από τις ενέργειες και την εν γένει συμπεριφορά του ΙΚΑ, έχομε την γνώμη ότι εξ'αρχής, δια της εκδόσεως της σχετικής αποφάσεως του αρμοδίου οργάνου του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ (ή και δια νεωτέρας, πάντοτε εντός του χρόνου της συντομότερης παραγραφής εκδιδομένης) ,πρέπει να προσδιορίζονται και περαιτέρω, να επιδιώκονται και οι αξιώσεις αυτού εκ των μελλοντικών προβλεπών ζημιολογώνων συνεπειών της πράξεως.

Παρασκευάς Βαρελάς.